

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Nur Taluy¹, Ayşen Maraş²

Taluy, N. ve Maraş, A. (2021). Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 9(20), 319-333. DOI: 10.7816/nesne-09-20-07

Anahtar kelimeler
Mükemmeliyetçilik,
Ebeveynlik
Mükemmeliyetçiliği,
Çok Boyutlu
Ebeveynlik
Mükemmeliyetçiliği
Ölçeği

Öz

Bu çalışma “Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği”nin (ÇBEMÖ) B formunun Türkçeye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın örneklemini bir veya daha fazla çocuğu olan 290 ebeveyn oluşturmaktadır. 290 ebeveynin 203’ü kadın ve 87’si erkek katılımcılardan oluşmaktadır. Çalışmada ÇBEMÖ-B formu ile birlikte yakınsak geçerliği sınamak amacıyla Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ) kullanılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve AFA sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulanması amacıyla da Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Yapılan faktör analizi temelinde, ölçekte yer alan faktörler, “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri”, “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma”, “Ebeveynlikte Düzen” ve “Kişisel Ebeveynlik Standartları” adlarıyla gruplanmıştır. Faktörlerin Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları .83 ile .93 arasında değişmektedir. Analiz sonuçları ÇBEMÖ’nün Türkçe formunun psikometrik açıdan güçlü bir ölçek olduğunu düşündürmektedir.

The Validity and Reliability Study of The Turkish Version of The Multidimensional Parenting Perfectionism Questionnaire

Abstract

This study aims to adapt the Multidimensional Parenting Perfectionism Scale-B Form (MPPS) to Turkish and to examine its psychometric properties. The sample of the study consisted of 290 parents with one or more children. Of the 290 participant parents, 203 were female and 87 were male. In the current study, along with MPPS B form, Multidimensional Perfectionism Scale was used to determine convergent validity. Exploratory Factor Analysis (EFA) was used to determine the construct validity of the scale, and in order to confirm the results of the analysis Confirmatory Factor Analysis (CFA) was conducted. Based on the factor analysis, the factors in the scale were grouped as “Partner’s Parenting Expectations and Criticism”, “Doubts about Parenting Capacity”, “Parenting Organization”, and “Personal Parenting Standards”. The Cronbach alpha values obtained in the analysis ranged between .83 and .93. The results of the analysis suggest that the Turkish version of the MPPS is a psychometrically powerful scale.

Keywords
Perfectionism,
Parenting
Perfectionism,
Multidimensional
Parenting
Perfectionism Scale

Makale Bilgisi
Geliş tarihi: 6 Ocak 2021
Düzeltilme tarihi: 5 Mayıs 2021
Kabul tarihi: 25 Mayıs 2021

DOI: 10.7816/nesne-09-20-07

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, nortaluy(at)mu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1185-846X

² Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, aysenmaras(at)mu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8292-2580

Mükemmeliyetçilik psikoloji ve eğitim alan yazınında önemli bir yer kaplamaktadır (Neumeister ve Finch, 2006). Mükemmeliyetçilik üzerine öncü kabul edilen kuramsal yaklaşımlar, mükemmeliyetçiliği yaşamın tüm boyutlarında ortaya çıkan bir kişilik özelliği olarak kabul ederken; yeni çalışmalar mükemmeliyetçiliğin farklı alanlara özgü ortaya çıkabilen (domain-specific) bir özellik olduğuna işaret etmektedir (Dunn ve ark., 2006; Haase ve ark., 2013; Mitchelson ve Burns, 1998; Saboonchi ve Lundh, 1999; Stoeber ve Stoeber, 2009). Kişiler ev yaşamı, iş yaşamı, ilişkiler ve ebeveynlik gibi farklı alanlara özgü olarak mükemmeliyetçi tutum sergileyebilmektedirler (Slaney ve Ashby, 1996). Mükemmeliyetçilik üzerine yapılan çalışmalarda, ebeveynlerin çocuklarına yönelik mükemmeliyetçi beklentileri ile bu beklentilerin olumsuz etkilerine önemli bir yer verildiği görülürken (Affrunti ve Woodruff-Borden, 2014; Clark ve Coker, 2009; Cook ve Kearney, 2014; Damian ve ark., 2013; Morris ve Lomax, 2014; Frost ve ark., 1991), ebeveynlerin kendilerine ve eşlerine yönelik mükemmeliyetçi ebeveynlik beklentilerine odaklanan sınırlı sayıda çalışma (Lee ve ark., 2012; Snell ve ark., 2005; Trub ve ark., 2018) olduğu dikkati çekmektedir. Bu oldukça az sayıdaki çalışmalarda, çoğunluğu olumsuz olmakla birlikte olumlu sonuçlara da rastlanmaktadır. Trub ve arkadaşları (2018), partner odaklı ve partner tarafından öngörülen mükemmeliyetçiliğin ilişkinin doyum düzeyini özellikle çocuk yetiştiren ebeveynlerde daha da düşürdüğünü öne sürmektedirler. Lee ve arkadaşları (2012) ise çalışmalarında anne ve babaların sosyal odaklı ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin düşük düzeyde ebeveynlik öz-yeterliği ve yüksek ebeveynlik stresi ile ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Ancak aynı çalışmada yazarlar olumlu bir boyut olan kendine yönelik ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin babalar için yüksek düzeyde ebeveynlik öz-yeterliği ve düşük düzeyde ebeveynlik stresiyle ilişkili olduğu olumlu sonucunu da elde etmişlerdir. Snell ve arkadaşları (2005) ise çalışmalarında özellikle çocuk yetiştirme konusunda öz-doyumu ve partner doyumunu yüksek olan bireylerin kişisel olarak bu konuda düzenli olduklarını belirlemişlerdir. Ayrıca bu kişilerin çocuk yetiştirme konusunda daha az eleştiren partnerlere sahip olma olasılıklarının da daha yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ebeveynlik mükemmeliyetçiliğini ebeveynlik stillerinin ortaya çıkmasına etki eden, ebeveynlik rolüne özgü bir özellik olarak değerlendiren Snell ve arkadaşları (2005), bu konuda daha detaylı araştırma yapılabilmesi ve ebeveynlik mükemmeliyetçiliğini ölçebilmek amacıyla Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğini geliştirmişlerdir.

Ebeveynlik mükemmeliyetçiliği, bireylerin ebeveynlik rolüne ilişkin kendileri için aşırı yüksek standartlar oluşturması ve ebeveynlik yeterliliğinden şüphe duyması olarak tanımlanır (Snell ve ark., 2005). Aynı zamanda kişinin kendi ebeveynlik rolüne ilişkin yüksek beklentilerinin yanı sıra, eşe yönelik mükemmeliyetçi algılara ve eşin de bireyden yüksek beklentileri olduğu inancına sahip olmasını da kapsamaktadır (Snell ve ark., 2005). Snell ve arkadaşları (2005) tarafından oluşturulan Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği (ÇBEMÖ) A ve B formları olarak adlandırılan iki kısımdan meydana gelmektedir. ÇBEMÖ'nin "A" Formu Hewitt ve Flett'in (1991) çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeğinden, "B" Formu ise Frost ve arkadaşlarının (1990) çok boyutlu mükemmeliyetçilik ölçeğinden faydalanılarak oluşturulmuştur (Snell ve ark., 2005). Ölçeğin A formu, ebeveynlik mükemmeliyetçiliği tutumunun bireyde ve eşler arasında ortaya çıkış biçimini (örneğin, kendine yönelik ebeveynlik mükemmeliyetçiliği, eşin kişiye yönelik ebeveynlik mükemmeliyetçiliği beklentileri, eşin kendine yönelik ebeveynlik mükemmeliyetçiliği vb.) belirlemeye odaklanmaktadır.

B Formu ise Frost ve arkadaşlarının (1990) önerdiği, kişisel standartlar, hatalara karşı kaygı duyma, davranışlardan şüphe duyma, anne baba beklentileri, anne baba eleştirileri ve düzen alt boyutlarını içeren mükemmeliyetçilik kavramsallaştırması üzerine kurulmuştur. Bu alt boyutlara paralel olarak yapılandırılmış olan ÇBEMÖ B Formu, kişisel ebeveynlik standartları, ebeveynlik hataları ile ilgili endişeler, ebeveynlik

yeterliğinden şüphe duyma, eşin ebeveynlik standartlarına ilişkin beklentileri, eşin ebeveynlik eleştirileri ve ebeveynlikte düzen alt boyutlarını kapsamaktadır (Snell ve ark., 2005). Kişisel ebeveynlik standartları, bireyin kendi ebeveynlik rolüne yönelik yüksek ölçütlerini; ebeveynlik hataları ile ilgili endişeler ebeveynlik davranışlarında yanlış yapmaya yönelik kaygıları tanımlamaktadır. Eşin ebeveynlik standartlarına ilişkin beklentileri ve eşin ebeveynlik eleştirileri ise kişinin kendisine eşi tarafından yöneltildiğini düşündüğü yüksek beklentileri ve bu beklentilerle ilişkili yönelttiğini düşündüğü eleştirileri kapsamaktadır. Ebeveynlikte düzen alt boyutu, kişinin bir ebeveyn olarak planlı ve düzenli olma deneyimini ifade etmektedir (Snell ve ark., 2005).

Ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin kişinin kendi yaşamına, eşi ile ilişkilerine ve çocuklarına yönelik tutumlarına (örneğin, bunaltıcı ebeveynlik davranışları vb.) etkilerini anlamak önemlidir. Ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin olumlu ve olumsuz yönlerinin anlaşılması için yeterli sayıda çalışma bulunmaması nedeniyle ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin alan yazında göz ardı edilen önemli bir çalışma alanı olduğu düşünülmektedir. Daha önce belirtildiği gibi bu konuda yapılmış çok az sayıda çalışma mevcuttur. Benzer çalışmaların artması ebeveynlik alanındaki kişilerarası uyum ve ebeveynlik için farklı mükemmeliyetçilik tarzlarına sahip olmanın olası sonuçlarına ilişkin kanıtlar sunacaktır.

Mükemmeliyetçiliği ölçen Türkçeye uyarlanmış ya da geliştirilmiş olan çok sayıda ölçek (örn., Kağan, 2011; Kırdök, 2004; Mısırlı Taşdemir, 2003; Oral 1999; Sapmaz, 2006; Taluy, 2018) bulunmasına karşın ebeveynlik mükemmeliyetçiliğine yönelik herhangi bir Türkçe ölçek bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu çalışmada, Snell ve arkadaşlarının (2005) geliştirdikleri “Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği (ÇBEMÖ /Multidimensional Parenting Perfectionism Questionnaire- MPPQ) “B” Formunun Türk örneklemini üzerinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını en az bir çocuğu olan 203 kadın ve 87 erkek (N= 290) oluşturmaktadır. Katılımcıların yaşları 23 ile 70 arasında ($Ort. = 44.12$, $S = 9.06$) değişirken; evlilik süresi ortalamaları ise 19.4 ($S = 8.87$) yıldır. Katılımcıların %40'ı ilk ve ortaokul, %23'ü lise, %27'si üniversite mezunu iken, %10'u ise lisansüstü eğitim düzeyine sahiptirler. 77 kişinin bir, 118 kişinin iki, 65 kişinin üç ve 30 kişinin ise dört veya daha fazla çocuğu bulunmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından oluşturulan katılımcı bilgi formunda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim seviyesini kapsayan demografik özelliklere ilişkin sorular ve evlilik süresine, çocuk sayısına ilişkin sorular yer almaktadır.

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği (ÇBEMÖ): Ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin çoklu bileşenlerini ölçmek amacıyla Snell ve arkadaşları (2005) tarafından tasarlanan ÇBEMÖ (The Multidimensional Parenting Perfectionism Questionnaire - MPPQ) B Formu altı alt ölçekten oluşmaktadır: (1) “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” (EYŞD /Doubts About One's Parenting Capacity): Kişinin kendi ebeveynlik davranış ve becerilerinin kalitesi ile ilgili genel bir memnuniyetsizlik olarak tanımlanır (Özgün Ölçek 17., 28., 32. ve 33. maddeler; Örn. Genellikle bir ebeveyn olarak yaptığım ve söylediğim basit şeyler konusunda bile şüphelerim vardır); (2) “Kişisel Ebeveynlik Standartları” (KES/ Personal Parenting): Kişinin kendisi için ebeveynlik davranış standartlarının aşırı yüksek ayarlanması olarak tanımlanır (Özgün Ölçek 4., 6., 12., 16., 19., 24. ve 30. maddeler; Örn. Bir ebeveyn olarak kendim için, çoğu insanın belirlediğinden daha

yüksek hedefler belirlerim); (3) “Eşin Ebeveynlik Standartı Beklentileri” (EESB/ Partner's Expected Parenting Standards): Kişinin ebeveynlik davranışına ilişkin eşinin mükemmeliyetçi beklentilere sahip olma eğilimi olarak tanımlanır (Özgün Ölçek 1., 11., 15., 20. ve 26. maddeler; Örn. Sadece “olağanüstü” bir ebeveyn olduğumda bu benim eşim için yeterince iyidir); (4) “Eşin Ebeveynlik Eleştirisi” (EEE/ Partner's Parenting Criticism): Kişinin ebeveynlik davranışları ve yetenekleri hakkında eşinin eleştirel değerlendirmeleri olarak tanımlanır (Özgün Ölçek 3., 5., 22. ve 35. maddeler Örn. Eşim beni mükemmel bir ebeveyn olamadığım için eleştirir); (5) “Ebeveynlik Hataları İle İlgili Endişeler” (EHE/ Concern Over Parenting Mistakes): Ebeveynlik yetenekleri hakkında aşırı derecede öz-eleştiri içerir (Özgün Ölçek 9., 10., 13., 14., 18., 21., 23., 25. ve 34. maddeler; Örn. İyi bir ebeveyn olmaya çalışırken küçük bir yerde bile başarısız olmam tamamen yetersiz olmak kadar kötüdür); ve (6) “Ebeveynlikte Düzen” (ED/ Parenting Organization): Bir ebeveyn olarak kişinin günlük faaliyetlerinde düzenli ve planlı olması eğilimi olarak tanımlanır (Özgün Ölçek 2., 7., 8., 27., 29. ve 31. maddeler; Örn. Bir ebeveyn olarak planlı ve düzenli olmak benim için çok önemlidir).

ÇBEMÖ maddelerindeki ifadelerle verilen yanıtlar “beni hiç tanımlamıyor” (1), “beni biraz tanımlıyor” (2), “beni orta düzeyde tanımlıyor” (3), “beni iyi düzeyde tanımlıyor” (4) ve “tamamıyla beni tanımlıyor” (5) olmak üzere 5 puanlık Likert ölçeği tarzında tasarlanmıştır. ÇBEMÖ alt ölçek puanları, her bir alt faktöre atanan maddelere verilen yanıtlar toplanarak hesaplanmaktadır. ÇBEMÖ’ye ait olan her bir alt ölçek için alınan yüksek puanlar, söz konusu alt ölçeklerde tanımlanan her bir mükemmeliyetçi ebeveynlik eğiliminin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Snell ve arkadaşlarının (2005) yaptıkları seri araştırmaların sonuçlarına göre ÇBEMÖ B Formunun “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .73, ikinci çalışmada .81’dir. “Kişisel Ebeveynlik Standartları” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .82, ikinci çalışmada .89 olarak bulunmuştur. “Eşin Ebeveynlik Standartı Beklentileri” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .77, ikinci çalışmada .87’dir. “Eşin Ebeveynlik Eleştirisi” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .76, ikinci çalışmada .88’dir. “Ebeveynlik Hataları İle İlgili Endişeler” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .83, ikinci çalışmada .87’dir. Son olarak, “Ebeveynlikte Düzen” boyutu için bulunan Cronbach alfa katsayıları ilk çalışmada .92, ikinci çalışmada .94 olarak belirtilmiştir.

Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ): Frost ve arkadaşları (1990) tarafından geliştirilen ölçek, altı boyut ve 35 maddeden oluşan çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu boyutlar “Hatalara Karşı Kaygı Duyma”, “Yüksek Kişisel Standartlar”, “Yüksek Anne Baba Beklentileri”, “Yüksek Ailesel Eleştiri Algılama”, “Davranışların Niteliğinden Şüphe Duyma” ve “Düzen”dir. Ölçekteki maddelere verilen yanıtlar 5 puanlık Likert Ölçeği (1= Kesinlikle Katılmıyorum 5= Kesinlikle Katılıyorum) tarzında değerlendirilmektedir. Özgün ölçeğin Cronbach alfa katsayısı tüm ölçek için .90 iken, alt ölçeklerin Cronbach alfa değerleri .77 ile .93 arasında değişmektedir. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlama ve geçerlik ve güvenirlik çalışması Kağan (2011) tarafından yapılmıştır. Kağan’ın çalışmasında tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .91, alt ölçekler için Cronbach alfa katsayıları ise sırasıyla “Düzen” için .94, “Hata Yapma Endişesi” için .85, “Yaptığından Emin Olamama” için .64, “Ailevi Beklentiler” için .84, “Aileden Eleştiri” için .72 ve “Kişisel Standartlar” için .79 olarak belirlenmiştir. Çalışmada test yarı-test güvenirlik katsayısı ise .80 olarak belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmada ise tüm Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği’nin Cronbach alfa katsayısı .93’tür. Alt ölçekler için Cronbach alfa değerleri ise sırasıyla “Düzen” için .93, “Hata Yapma Endişesi” için .88, “Yaptığından Emin Olamama” için .84, “Ailevi Beklentiler” için .85, “Aileden Eleştiri” için .79 ve “Kişisel Standartlar” için .80 olarak belirlenmiştir.

İşlem

Snell ve arkadaşlarının (2005) geliştirdiği Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği'nin Türkçeye uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için birinci yazar olan Snell'den e-posta ile izin alınmıştır. Çalışma öncesinde, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi etik kuruluna başvuruda bulunulmuş ve etik kurul izni (Protokol No. 200181 Karar No.161) alınmıştır. Özgün ölçeğin maddeleri üst düzey İngilizce bilgisine sahip olan iki klinik psikolog, bir sosyal psikolog ve iki İngiliz dil bilimi öğretim üyesi tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Araştırmacılar, çevirileri kontrol edip ortak yanıtları temel alarak Türkçe formu oluşturmuşlardır. Çalışmaya davet etme amaçlı bir duyuru hazırlanmış; bu duyuru ve kullanılan form ve ölçeklerin ulaşıldığı araştırma bağlantı adresi, internet ortamında sosyal medya hesaplarında paylaşılmıştır. Bunun yanı sıra, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğrencilerinden kendileri ile paylaşılan araştırma katılım linkini, ulaşabildikleri kişiler ile paylaşımları istenmiştir. Araştırmaya katılım, gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcı Onam Formunda kişilere araştırmanın amacı, gönüllülük esasına dayandığı ve istediklerinde araştırmayı yarıda bırakabilecekleri bilgisi verilmiştir. Katılımcılar, Onam Formunu okuyup onayladıklarında, gönüllü katılımcı olmayı kabul etmiş olacakları konusunda bilgilendirilmiştir. Araştırmada kullanılan form ve ölçeklerin yanıtlanması ortalama 15-20 dakika sürmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesi SPSS 25 ve AMOS 21 paket programlarıyla yapılmıştır. Sonuçlar, tanımlayıcı istatistiklerden olan frekans, yüzde değerleri, ortalama ve standart sapmadan yararlanılarak yorumlanmıştır. SPSS paket programı ile madde analizi, güvenilirlik analizi, açıklayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. AMOS paket programıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Geliştirilen ölçeğin güvenilirlik değeri düzeyinin saptanmasında iç tutarlılık için "Cronbach alfa katsayısı" hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve AFA sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulanabilirliğini test etmek amacıyla da Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. Faktör yapısının belirlenmesinde temel bileşenler tekniği kullanılmıştır. Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğinin yakınsak geçerliği ÇBMÖ ile aralarındaki korelasyonlar hesaplanarak test edilmiştir.

Bulgular

Madde Analizi

Ölçekte yer alan maddelerin ayırt ediciliklerinin belirlenmesi amacıyla her bir faktörden elde edilen ham puanlar küçükten büyüğe doğru sıralanmış, alt %27 ve üst %27'de yer alan grupların puan ortalamaları bağımsız örneklem t-testi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonucunda alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında her bir alt boyut için bütün maddeler açısından $p < .05$ düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Tablo 1'de bütün maddelerin ayırt edicilik güçlerini gösteren bağımsız örneklem T-testi sonuçları yer almaktadır. Tablo 2'de ise ÇBEMÖ'nün madde- toplam korelasyonu değerlerinin .55 ile .81 arasında değiştiği görülmektedir. Madde-toplam korelasyonunun yeterli olabilmesi için gerekli minimum değer .30 olarak belirtilmektedir (Kline, 2000, s. 161).

Tablo 1

ÇBEMÖ'nün Alt Boyutlarının Katılımcılar İçin Madde Analizi Sonuçları

Özgün Ölçek Madde Numarası	t (Alt % 27**-Üst %27**)	p değeri (Alt % 27**-Üst %27**)
F1 (Eşin. Ebev. Beklenti ve Eleştirisi)		
1	-16.59	.00***
3	-16.53	.00***
5	-13.64	.00***
11	-20.04	.00***
15	-19.20	.00***
20	-27.60	.00***
22	-13.10	.00***
26	-25.54	.00***
35	-13.94	.00***
F1 Örnek Madde	3. Eşim beni mükemmel bir ebeveyn olamadığım için eleştirir.	
F2 (Ebeveynlikte Düzen)		
2	-18.83	.00***
7	-21.33	.00***
8	-26.10	.00***
27	-21.85	.00***
29	-20.60	.00***
31	-25.93	.00***
F2 Örnek Madde	2. Bir ebeveyn olarak planlı ve düzenli olmak benim için çok önemlidir.	
F3 (Kişisel Ebeveynlik Standartları)		
12	-24.48	.00***
16	-17.52	.00***
19	-26.29	.00***
24	-13.68	.00***
30	-21.37	.00***
F3 Örnek Madde	12. Bir ebeveyn olarak kendim için çoğu insanın belirlediğinden daha yüksek hedefler belirlerim.	
F4 (Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma)		
28	-19.77	.00***
32	-27.49	.00***
33	-21.14	.00***
F4 Örnek Madde	28. Genellikle bir ebeveyn olarak yaptığım ve söylediğim basit şeyler konusunda bile şüphelerim vardır.	

N = 290, ** n₁ = n₂ = 78, *** p < .05 için anlamlı değerler.

Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular**Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları**

Öncelikle, örneklem büyüklüğünün faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değerinin .90 olduğu belirlenmiştir. Araştırmacılar tarafından tatminkâr olarak düşünülen minimum KMO değeri .70'dir (Altunışık ve ark., 2010, s. 266). Bu sonuç doğrultusunda, örneklem yeterliliğinin faktör analizi yapmak için "yeterli" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunu yanı sıra Bartlett Küresellik testi sonuçlarında elde edilen ki-kare değerinin kabul edilebilir olduğu görülmüştür ($\chi^2(253) = 4654.001$; $p < .01$).

ÇBEMÖ'nün faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme olarak da eğik döndürme yöntemlerinden "promax" seçilmiştir. ÇBEMÖ'nün faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizinde, faktör yük değerlerinin .50'nin üstünde olduğu belirlenmiştir. Dört faktör için yapılan analizde, maddeler, faktör yük değerlerinin kabul düzeyini karşılayıp karşılamaması açısından değerlendirildiğinde, faktör yüklerinin istenilen düzeyde olduğu belirlenmiştir. Faktör yüklerinin .57 ile .92 arasında olduğu görülmektedir. Promax döndürmesi sonuçlarında maddeler toplam 4 faktör altında toplanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların ebeveynlik

mükemmeliyetçiliğini ölçmeyi amaçlayan; bunun yanında binişiklik oluşturan 4, 6, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 21, 23, 25, 34 numaralı maddelerin boyutlara dahil olmadığı görülmüş ve 23 maddeden oluşan araç, dört faktör esas alınarak geliştirilmiştir. Özgün ölçekte ayrı ayrı faktörler altında yer alan “Eşin Ebeveynlik Standartı Beklentileri” ve “Eşin Ebeveynlik Eleştirisi” maddeleri Türk örnekleminde tek boyut altında algılanmıştır. Yine özgün ölçekte yar alan “Ebeveynlik Hataları ile İlgili Endişeler” boyutuna ait maddeler ise diğer faktörlerle binişiklik oluşturduğu için ölçek kapsamından çıkarılmıştır. Analiz kapsamında kalan 23 madde, 4 faktör içerisinde yer almıştır. Bu boyutlar, F1: Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” boyutu (Türkçe formda: 1., 3., 4., 7., 9., 12., 13., 15., 23. maddeler), F2: “Ebeveynlikte Düzen” boyutu (Türkçe formda: 2., 5., 6., 16., 18., 20. maddeler), F3: “Kişisel Ebeveynlik Standartları” boyutu (Türkçe formda: 8., 10., 11., 14., 19. maddeler), F4: “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” boyutudur (Türkçe formda: 17., 21., 22. maddeler). Bu faktörler toplam varyansın %68.84’ünü açıklamaktadır. Tabloda görüldüğü üzere birinci faktör olan “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” toplam varyansın %37.55’ini, ikinci faktör “Ebeveynlikte Düzen” %19.08’ini, üçüncü faktör “Kişisel Ebeveynlik Standartları” %6.82’sini, dördüncü faktör “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” %5.39’unu açıklamaktadır. Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğine İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2

ÇBEMÖ’ye İlişkin Açıklayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Özgün Ölçek Maddeleri	Faktörler				Madde Toplam Korelasyon
	F1	F2	F3	F4	
3	.86				.69
20	.86				.79
1	.84				.71
11	.74				.69
26	.73				.78
22	.62				.66
15	.61				.71
5	.60				.64
35	.57				.67
7		.92			.79
8		.91			.80
27		.84			.78
31		.83			.81
29		.81			.80
2		.77			.73
19			.86		.79
12			.79		.73
30			.79		.69
16			.66		.59
24			.63		.55
32				.83	.74
33				.79	.69
28				.76	.62
Güvenilirlik	.92	.93	.86	.83	.92
Açıklanan Varyans (%)	37.55	19.08	6.82	5.39	68.84
Öz Değer (Λ)	8.64	4.39	1.57	1.24	
KMO = .90; $\chi^2(253) = 4654.001$; Bartlett Küresellik Testi (p) = .00					

Doğrulamalı Faktör Analizi Sonuçları

Aynı örneklem grubu üzerinde yapılan doğrulamalı faktör analizine göre ölçeğin yapısal denklem model sonucunun (Structural Equation Modeling Results) $p = .00$ düzeyinde anlamlı olduğu, ölçeği oluşturan

23 madde ve dört alt boyutun ölçek yapısıyla ilişkili olduğu belirlenmiştir. Modelde iyileştirme yapılırken uyumu azaltan değişkenler belirlenmiş, artık değerler arasında kovaryansı yüksek olanlar için yeni kovaryanslar oluşturulmuştur (e2-e3; e4-e6; e5-e7; e6-e8; e7-e9; e10-e11; e11-e12; e12-e14; e16-e18). Sonrasında yenilenen uyum indeksi hesaplamalarında uyum indeksleri için kabul edilen değerlerin sağlandığı görülmüştür. Birinci düzey çok faktör analizi sonuçlarına göre ebeveynlik mükemmeliyetçiliği ölçeğinin uyum iyiliği indekslerine bakıldığında; RMSEA .08; GFI .84; IFI .91; CFI .91; χ^2 ise 2.88 ($p = .00$) değerleri ile kabul edilebilir düzeyde olduğu söylenebilmektedir. Tablo 3’de araştırmacılar (Brown ve Cudeck, 1993, s. 136; Meydan ve Şeşen, 2015, s. 31) tarafından belirlenen mükemmel ve kabul edilebilir uyum ölçütleri ile Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği’nin uyum ölçütleri gösterilmektedir.

Tablo 3

ÇBEMÖ’nün Uyum İyiliği Ölçütleri

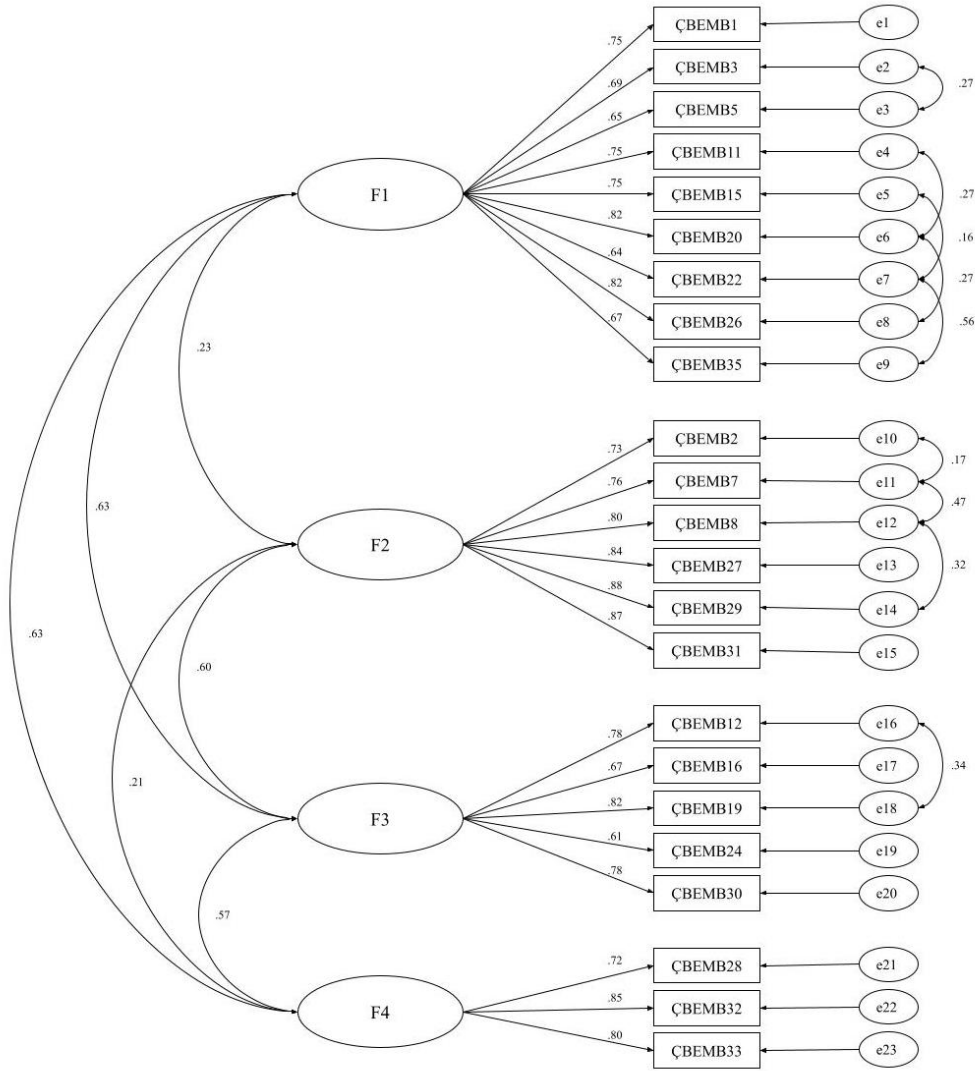
Uyum İyiliği Ölçümleri	Mükemmel Uyum Ölçütleri	Kabul Edilebilir Uyum Ölçütleri	Ebeveynlik Mük. Ölç. Uyum Ölçütleri
CMIN/Df	$0 \leq \chi^2/df \leq 3$	$3 \leq \chi^2/df \leq 5$	2.88
GFI	$\geq .90$	$\geq .80$	.84
CFI	$.90 \leq CFI \leq 1.00$	$.80 \leq CFI \leq .90$	.91
RMSEA	$\leq .05$	$\leq .08$	.08
IFI	$\geq .95$	$\geq .90$	.91

Her bir faktöre ilişkin faktör yükleri Tablo 4’de ve ÇBEMÖ’nün birinci düzey doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model ise Şekil 1’de gösterilmiştir. Görüldüğü üzere faktör yükleri .61 ile .88 arasında değişkenlik göstermektedir.

Tablo 4

ÇBEMÖ’ye İlişkin Yapılan Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonucu Elde Edilen Faktör Yükleri

Faktörler	Faktör Yükleri	CR	AVE
F1 (Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri)			
ÇBEMB1	.75	.91	.53
ÇBEMB3	.69		
ÇBEMB5	.65		
ÇBEMB11	.75		
ÇBEMB15	.75		
ÇBEMB20	.82		
ÇBEMB22	.64		
ÇBEMB26	.82		
ÇBEMB35	.67		
F2 (Ebeveynlikte Düzen)			
ÇBEMB2	.73	.92	.66
ÇBEMB7	.76		
ÇBEMB8	.80		
ÇBEMB27	.84		
ÇBEMB29	.88		
ÇBEMB31	.87		
F3 (Kişisel Ebeveynlik Standartları)			
ÇBEMB12	.78	.85	.54
ÇBEMB16	.67		
ÇBEMB19	.82		
ÇBEMB24	.61		
ÇBEMB30	.78		
F4 (Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma)			
ÇBEMB28	.72	.83	.63
ÇBEMB32	.85		
ÇBEMB33	.80		

Şekil 1. ÇBEMÖ'nün Birinci Düzey Çok Faktörlü Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Model

Not: F1: Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri, F2: Ebeveynlikte Düzen, F3: Kişisel Ebeveynlik Standartları, F4: Ebeveynlik Yeteneğinden Şüphe Duyma, ÇBEMB: Ölçek maddeleri

Yakınsak Geçerliğe İlişkin Bulgular

“Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğinin” (ÇBEMÖ) yakınsak geçerliği “Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği”(ÇBMÖ) ile aralarındaki korelasyonlar hesaplanarak test edilmiştir. Tablo 5. incelendiğinde, ÇBEMÖ'nün alt boyutları ile ÇBMÖ'alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. İki ölçeğin toplam puanları arasındaki ilişkinin anlamlı düzeyde olduğu görülmüştür ($r(7-5) = .65, p < .05$). Bunun yanı sıra “eşin ebeveynlik beklentileri ve eleştirileri” boyutunun “aile beklentisi” ($r(3-1) = .46, p < .05$) ve “ailesel eleştiri” ($r(4-1) = .46, p < .05$) ile anlamlı pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. “Ebeveynlikte düzen” boyutunun “düzen” boyutu ile anlamlı pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir ($r(6-2) = .64, p < .05$). “Kişisel ebeveynlik standartları” boyutunun “kişisel standartlar” boyutu ile anlamlı pozitif bir

ilişkisi olduğu belirlenmiştir ($r(5-3) = .65, p < .05$). “Ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma” boyutunun “davranışlarından şüphe duyma” boyutu ile anlamlı pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir ($r(2-4) = .58, p < .05$).

Tablo 5

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği (ÇBEMÖ) ve Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ) Arasındaki İlişki

Değişkenler	1.Hatalar ile İlgili Endişe	2.Davr. Şüphe Duyma	3.Aile Beklenti	4.Ailesel Eleştirisi	5.Kişisel Standart	6.Düzen	7.ÇBMÖ (Tüm)
1. Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri	.48*	.42*	.46*	.46*	.34*	.22*	.54*
2.Ebeveynlikte Düzen	.09	.02	.18*	.05	.35*	.64*	.28*
3.Kişisel Ebeveynlik Standartları	.50*	.40*	.44*	.30*	.65*	.37*	.60*
4.Ebeveynlik Yeteneğinden Şüphe Duyma	.55*	.58*	.36*	.40*	.38*	.12	.55*
5.ÇBEMÖ (Tüm)	.53*	.45*	.49*	.42*	.55*	.46*	.65*

* $p < .05$

Bunun yanı sıra Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeği'nin alt ölçekleri arasındaki ilişkiler de incelenmiş ve alt ölçekler arasındaki korelasyona ilişkin bulgular ise Tablo 6.'da verilmiştir. Tablo 6. incelendiğinde, ÇBEMÖ'nün alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki saptanmıştır. “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” boyutunun “eşin ebeveynlik beklentileri ve eleştirileri” boyutu ile ($r(4-1) = .58, p < .05$), “kişisel ebeveynlik standartları” boyutu ile ($r(4-3) = .50, p < .05$) ve “ebeveynlikte düzen boyu” ile ($r(4-2) = .17, p < .05$) anlamlı ve pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. “Kişisel Ebeveynlik Standartları” boyutunun “eşin ebeveynlik beklentileri ve eleştirileri” boyutu ile ($r(3-1) = .54, p < .05$), ebeveynlikte düzen boyutu ile ($r(3-2) = .51, p < .05$) ve “ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma” boyutu ile ($r(3-4) = .50, p < .05$) ile anlamlı pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. “Ebeveynlikte Düzen” boyutunun “eşin ebeveynlik beklentileri ve eleştirileri” boyutu ile ($r(2-1) = .18, p < .05$), “kişisel ebeveynlik standartları” boyutu ile ($r(2-3) = .51, p < .05$) ve “ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma” boyutu ile ($r(2-4) = .17, p < .05$) anlamlı ve pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Daha önce de belirtildiği üzere, “Eşin Ebeveynlik Beklentileri Ve Eleştirileri” boyutunun “ebeveynlikte düzen boyutu ile ($r(1-2) = .18, p < .05$), “kişisel ebeveynlik standartları” boyutu ile ($r(1-3) = .54, p < .05$) ve “ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma” boyutu ile ($r(1-4) = .58, p < .05$) anlamlı ve pozitif bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği (ÇBEMÖ) Alt Boyutları Arasındaki İlişki

Değişkenler	1. Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri	2.Ebeveynlikte Düzen	3.Kişisel Ebeveynlik Standartları	4.Ebeveynlik Yeteneğinden Şüphe Duyma	5.ÇBEMÖ (Tüm)
1. Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri	1	.18*	.54*	.58*	.84*
2.Ebeveynlikte Düzen	.18*	1	.51*	.17*	.60*
3.Kişisel Ebeveynlik Standartları	.54*	.51*	1	.50*	.83*
4.Ebeveynlik Yeteneğinden Şüphe Duyma	.58*	.17*	.50*	1	.68*
5.ÇBEMÖ (Tüm)	.84*	.60*	.83*	.68*	1

* $p < .05$

Güvenirliliğe İlişkin Bulgular

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğine ilişkin güvenirlik katsayıları Tablo 7.'de ayrıntılı olarak verilmiştir. Ölçeğe ilişkin Cronbach alfa katsayıları .83 ile .93 aralığında değişmektedir.

Katılımcıların verdikleri cevapların güvenirlikleri, ÇBEMÖ ve alt boyutları ayrı olarak değerlendirildiğinde, Cronbach alfa güvenirlik katsayıları eşin ebeveynlik beklenti ve eleştirileri için .92, ebeveynlikte düzen için .93, kişisel ebeveynlik standartları için .86, ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma için .83 ve ölçeğin geneli için .92 olarak bulunmuştur.

Tablo 7

Çok Boyutlu Ebeveynlik Mükemmeliyetçiliği Ölçeğinin (ÇBEMÖ) Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alfa Katsayıları

ÇBEMÖ Alt Boyutları	Madde sayısı	Cronbach alfa katsayısı
Eşin. Ebev. Beklenti ve Eleştirileri	9	.92
Ebeveynlikte Düzen	6	.93
Kişisel Ebeveynlik Standartları	5	.86
Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma	3	.83
ÇBEMÖ Tüm Ölçek	23	.92

Tartışma

Douglas ve Michaels (2004, s. 331), ebeveynlik kavramını, standartların aşırı derecede yüksek olduğu talepkar bir görüş olarak adlandırmıştır. Bu durum, bireylerin çocuklarından yüksek beklentilerinin yanı sıra ebeveynlik hakkında kendilerinden beklentilerini de yansıtmaktadır. Ebeveynlik konusuna yönelik mükemmeliyetçiliğin yeni araştırmalara açık, önemli bir alan olduğu söylenebilir. Ebeveynlik mükemmeliyetçiliğine ilişkin çalışmaların bu mükemmeliyetçilik alanını tanımak için önemli olduğu düşünülmektedir. Ancak, ilginç bir şekilde, Snell ve arkadaşlarından (2005) sonra, ebeveynlik mükemmeliyetçiliği konusunda neredeyse hiçbir araştırma yapılmadığı dikkati çekmektedir. Yazarların bilgisi dahilindeki tek çalışma, Lee ve arkadaşları (2012) tarafından gerçekleştirilmiştir. Lee ve arkadaşları (2012) bu çalışmalarında ebeveynlik mükemmeliyetçiliği ile ebeveynliğe uyum arasındaki ilişkiyi incelemişler ve önceden değinildiği üzere ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinin olumsuz ve olumlu yönlerine ilişkin sonuçları göz önüne sermişlerdir. Günümüzün önemli bir olgusu olarak ortaya çıkan ebeveynlik mükemmeliyetçiliğini ölçen bir ölçeğin Türk yazınında da henüz yer almadığı görülmüştür. Bu eksikliği gidermek amacıyla bu çalışmada, Snell ve arkadaşlarının (2005), geliştirdiği Çok Boyutlu Ebeveyn Mükemmeliyetçiliği Ölçeği'nin B formunun Türkçe'ye uyarlanması ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi hedeflenmiştir.

Ölçeklerde madde-toplam korelasyonunun yeterli olabilmesi için gerekli minimum değer .30 olarak belirtilmektedir (Kline, 2000, s. 161); bu çalışmada ölçeğin madde toplam korelasyonunun .30'un üzerinde olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra bütün maddelerin ayırt edicilik güçlerini gösteren bağımsız örneklem t-testi sonucuna göre alt ve üst grup madde puanlarının ortalamaları arasında her bir alt boyut için bütün maddeler açısından anlamlı bir farklılık bulunmasından hareketle, ölçeğin alt boyutlarının, istenen niteliği ölçmesi bakımından ayırt edici olduğu söylenebilir. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla öncelikle Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) uygulanmıştır. Analizlerde açıklanan varyansın %40 ile %60 arasında olması çok faktörlü desenlerde yeterli olarak kabul edilir (Tavşancıl, 2005, s. 46). Çalışmada faktörler toplam varyansın %69'unu açıklamaktadır. Bu bağlamda, tanımlanan her bir faktörün, toplam varyansa yaptığı

katkının yeterli olduğu görülmektedir. Bu çalışmada Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ortaya çıkan yapının doğrulanabilirliğini test etmek amacıyla da Doğrulamalı Faktör Analizi de uygulanmıştır. Faktör yükünün en az .40 olması istenen bir ölçüttür (Polit ve Beck 2004, s. 526) ve analizler sonucunda faktör yüklerinin .40'ın üzerinde olduğu görülmüştür. Ölçüm modelindeki örtük değişkenlerin bileşik güvenirlik değerinin .70 değerinden, ortalama açıklanan varyans değerinin ise .50 değerinden yüksek olması gerekmektedir (Hair ve ark., 2009, s.124). Analizdeki CR değerleri eşik değer olan .70 değerinin üzerinde olmasının yanı sıra AVE değerinin eşik değer olan .50 değerinin üzerinde olduğu görülmüştür. Sonuç olarak ölçeğin ayrışma geçerliliğine sahip olduğu belirlenmiştir.

Ölçeğin orijinal formunda, altı faktör (Ebeveynlik Hataları İle İlgili Endişeler, Kişisel Ebeveynlik Standartları, Eşin Ebeveynlik Standartı Beklentileri, Eşin Ebeveynlik Eleştirisi, Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma, Ebeveynlikte Düzen) yer almaktadır. Bu çalışmada faktör analizi sonrasında bazı faktörlerin bir arada gruplandığı belirlenmiş ve ölçek maddeleri dört faktör altında toplanmıştır. Bu faktörler, “Kişisel Ebeveynlik Standartları”, “Ebeveynlikte Düzen”, “Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma” ve “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” olarak adlandırılmıştır.

Faktör analizi sürecinde, iki ve daha fazla faktör altında yer alan bir maddenin faktör yük değerleri birbirlerine çok yakınsa (yani aralarında .10'dan daha az bir değer farkı varsa) bu madde binişiklik yaratmaktadır ve ilgili maddenin ölçekten çıkarılması önerilmektedir (Çokluk ve ark., 2010, s. 233; Tabachnick ve Fidell, 2011, s. 233). Özgün ölçekte “Ebeveynlik Hataları İle İlgili Endişeler” alt boyutunda bulunan 9., 10., 13., 14., 18., 21., 23., 25., 34. maddelerin, bu çalışmada hem “Kişisel Ebeveynlik Standartı” hem de “Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma” faktörlerinin altında yer almaları ve değerlerinin arasında .10'dan daha az bir fark olması nedeniyle binişiklik oluşturdıkları gözlenmiştir. Bu nedenle bu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Yine, özgün ölçekte “Kişisel Ebeveynlik Standartları” alt boyutunda bulunan 4., 6. ve “Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma” alt boyutunda yer alan 17. maddelerin hem “Kişisel Ebeveynlik Standartı” hem de “Ebeveynlik Yeterliliğinden Şüphe Duyma” boyutları altında ve aralarında .10 faktör yükü farkından daha az değerle yer almaları nedeniyle binişiklik oluşturdıkları belirlenmiştir. Bu gibi binişik maddeler, Tabachnick ve Fidell'in (2011, s. 233) önerdiği gibi ölçekten çıkarılmıştır. Binişiklik oluşturma nedeniyle ölçekten çıkarılan maddeler incelendiğinde, bu maddelerdeki ifadelerin yalnızca hata boyutuna odaklanmak yerine daha kapsayıcı oldukları dikkati çekmiştir. Örneğin, “İyi bir ebeveyn olmaya çalışırken küçük bir yerde bile başarısız olmam tamamen yetersiz olmak kadar kötüdür” ifadesinin hem ebeveynlik yeterliliğinden şüphe duyma hem de kişisel yüksek standartlar altında birbirlerine çok yakın (.10 faktör yükü farkından daha az) yüklerle yer aldığı görülmüştür. Ebeveynlik hataları ile ilgili endişeler kişinin ebeveynlik becerileri ile ilgili kendine yönelik eleştirilerini, ebeveynlik yeterliliğinden şüphe duyma ise kişinin ebeveynlik becerilerinden duyduğu genel bir memnuniyetsizliği ve şüphe duygusunu tarif etmektedir. Sonuçlara bakarak, ebeveynlik konusunda duyulan şüphe ve memnuniyetsizliğe, kişisel yüksek standartların ve hata yapma korkusunun eşlik ettiğini söylemek mümkün olabilir. Ayrıca özgün ölçekte yer alan “Eşin Ebeveynlik Standartı Beklentileri” ve “Eşin Ebeveynlik Eleştirisi” alt Boyutları Türkçe formda “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” adı ile tek bir faktör altında bir araya gelmişlerdir. Partnerin ebeveynlik standartları beklentileri ve partnerin ebeveynlik eleştirilerini içeren maddelerde yer alan söylemler bu çalışmada tek bir altboyutta algılanmıştır. Partnerin ebeveynlik beklentileri, soyut ve bilişsel bir beklenti olarak karşımıza çıkarken, ebeveynlik eleştirisi ise davranışsal olarak gözlemlenebilen bir örüntüdür. Burada katılımcılar tarafından beklenti ve davranışın birlikte ve bir arada yorumlandığı düşünülmektedir. Aslında, davranışsal örüntü varken, beklenti yüksekliği konusunda çıkarım yapıyor olmak, oldukça rasyonel bir yaklaşım olarak tanımlanabilir.

Ölçeğin yakınsak geçerliğini belirlemek amacıyla Frost ve arkadaşlarının (1990) geliştirdiği Çok Boyutlu Mükemmeliyetçilik Ölçeği (ÇBMÖ) ile arasındaki ilişkilere bakılmıştır. ÇBEMÖ'nün alt boyutları ile ÇBMÖ'alt boyutları arasında anlamlı ve olumlu korelasyonlar söz konusudur. İki ölçeğin toplam puanları arasındaki ilişkinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra alt ölçeklerin ilişkisi incelendiğinde “eşin ebeveynlik beklentileri ve eleştirileri” boyutunun “aile beklentisi” ve “ailesel eleştiri” ile anlamlı ve olumlu bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Frost ve arkadaşlarına (1991) göre, mükemmeliyetçiliğin gelişimi ile ilgili kuramlardaki en önemli konulardan biri ailesel beklenti ve ısrarcı ailesel isteklerdir. Mükemmeliyetçi ebeveynler çocuklarını onaylamak yerine onları daha iyisini yapmaları için zorlamaktadırlar (Missildine, 1963, s. 89). Frost ve arkadaşları (1991) beklentilerinin yüksekliği nedeniyle, mükemmeliyetçi ailelerin çocuklarının performanslarını onaylamakta ve onları ödüllendirmekte zorlandıklarını belirtmektedirler. Benzer biçimde ebeveynlik mükemmeliyetçiliğinde ise eşin mükemmel olmasını bekleme ve bu beklentinin gerçekleşmemesi nedeniyle eşi eleştirme söz konusudur. Bu iki düzeyin benzerliği orta düzeyde bir korelasyona neden olmuştur. Mükemmel olma zorunluluğuna ilişkin algının bir baskı unsuru haline geldiğini belirten Antony ve arkadaşları (1998) beklentileri gerçekleştiremeyecekleri nedeniyle eleştirilecek olma düşüncesinin çocukta endişe oluşturabildiğini ve yeterliklerinden şüphe duyduklarını belirtmektedirler. Yine benzer biçimde bu olgu ebeveyn olan bireyin yeterli bir ebeveynlik yapıp yapamadığı şüphesini de getirebilmektedir. Bu durum bu çalışmada ortaya çıkan “Ebeveynlik yeterliğinden şüphe duyma” boyutunun “davranışlarından şüphe duyma” boyutu ile anlamlı olumlu bir ilişkisi olmasıyla da belirlenmiştir. Yine bu çalışmada “Ebeveynlikte düzen” boyutunun “düzen” boyutu ile anlamlı ve olumlu bir ilişkisi olduğu gözlenmiştir. “Düzen” bireyin her alanda düzenli ve tertipli olma çabasıyla ilgilidir (Frost ve ark., 1997). Çalışmada belirlenen bir diğer alt boyut olan “kişisel ebeveynlik standartları” boyutunun “kişisel standartlar” boyutu ile anlamlı ve olumlu bir ilişkisi olduğu belirlenmiştir. Kişisel standartlar, bireyin her eylemi için kendisine yüksek düzeyde standartlar koymasını ve bunlara ulaşabilmek için çaba harcamasını içermektedir (Frost ve ark., 1997). Çalışmada elde edilen olumlu ve anlamlı korelasyonların bireyin mükemmeliyetçi tutumlarını ebeveynlik standartlarına da yansıttığını göstermektedir. Bu anlamda iki ölçeğin bu benzerliği ile ölçeğin yakınsak geçerliğinin varlığından söz edilebilir.

ÇBEMÖ'nün güvenilirliğini sınamak için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve değerlerin .60'tan büyük oldukları görülmüştür. “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” boyutu Cronbach alfa değeri Snell ve arkadaşlarının (2005) birinci ve ikinci çalışmalarında .73 ve .81 iken bu çalışmada .83'dür. Yine “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” boyutu iç tutarlılık değerleri de özgün çalışmaya göre daha yüksek bulunmuştur. Bu boyutun Cronbach alfa katsayıları Snell ve arkadaşlarının çalışmalarında .76 ile .88 arasındaki değerlere sahipken bu çalışmada Cronbach alfa katsayısı .92 olarak belirlenmiştir. “Kişisel Ebeveynlik Standartları” boyutuna ait değerler özgün çalışmalarda sırasıyla .82 ve .89 iken, bu çalışmada .86'dır. “Ebeveynlikte Düzen” boyutu değerleri ise özgün ölçeğe ait çalışmalarda sırasıyla .92 ve .94 olup, bu çalışmada .93'dür. Bu değerler ölçeğin Türkçe formunun da en az özgün ölçek kadar güvenilir olduğuna işaret etmektedir.

Sonuç olarak 23 madde ve 4 faktörden oluşan Türkçe formda boyutlar, F1: “Eşin Ebeveynlik Beklentileri ve Eleştirileri” boyutu (1., 3., 4., 7., 9., 12., 13., 15., 23. maddeler), F2: “Ebeveynlikte Düzen” boyutu (2., 5., 6., 16., 18., 20. maddeler), F3: “Kişisel Ebeveynlik Standartları” boyutu (8., 10., 11., 14., 19. maddeler), F4: “Ebeveynlik Yeterliğinden Şüphe Duyma” boyutu (17., 21., 22. maddeler) olarak yer almaktadır. Yapılan tüm analizlerin sonucunda ÇBEMÖ'nün, geçerli ve güvenilir bir ölçek olarak, ebeveyn mükemmeliyetçiliğini ölçmek üzere kullanılabileceğine ilişkin kanıtların varlığından söz edilebilir.

Alanyazına, çağımızda git gide önemi artacağı düşünülen bir özellik olan ebeveynlik mükemmeliyetçiliğini çalışabilmek için önemli bir katkı sağlayacağı düşünülen bu çalışmanın, bazı sınırlılıkları mevcuttur. Öncelikle çalışmanın, örneklemi büyük oranda kadın katılımcılar (% 70) oluşturmaktadır. Evlilik süreleri ise ortalama olarak 19 yıldır ve katılımcıların çoğunun 1 veya 2 çocuğu bulunmaktadır. Genelleme açısından, farklı örneklem grupları ile ölçeğin çalışılması yararlı olacaktır. Bu sınırlılıklara karşın, çalışmanın sonuçları, Çok Boyutlu Ebeveyn Mükemmeliyetçiliği Ölçeği Türkçe uyarlamasının geçerli ve güvenilir olduğuna işaret eden kanıtlar sunmaktadır.

Kaynaklar

- Affrunti, N. W. ve Woodruff-Borden, J. (2014). Perfectionism in pediatric anxiety and depressive disorders. *Clinical Child And Family Psychology Review*, 17(3), 299-317.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Antony, M. M., Purdon, C. L., Huta, V. ve Swinson, R. P. (1998). Dimension of perfectionism across the anxiety disorders. *Behaviour Research and Therapy*, 36, 1143-1154
- Brown, M. ve Cudeck, R. (1993). *EQS structural equations program manual*. Los Angeles, CA: Multivariate Software Inc.
- Clark, S. ve Coker, S. (2009). Perfectionism, self-criticism and maternal criticism: A study of mothers and their children. *Personality and Individual Differences*, 47(4), 321-325.
- Cook, L. C. ve Kearney, C. A. (2014). Parent perfectionism and psychopathology symptoms and child perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 70, 1-6.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları (Birinci baskı)*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Damian, L. E., Stoeber, J., Negru, O. ve Băban, A. (2013). On the development of perfectionism in adolescence: Perceived parental expectations predict longitudinal increases in socially prescribed perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 55(6), 688-693.
- Douglas, S. J. ve Michaels, M.W. (2004). *The mommy myth: The idealization of motherhood and how it has undermined women*. New York: Free Press.
- Dunn, J. G., Dunn, J. C., Gotwals, J. K., Vallance, J. K., Craft, J. M. ve Syrotuik, D. G. (2006). Establishing construct validity evidence for the Sport Multidimensional Perfectionism Scale. *Psychology of Sport and Exercise*, 7(1), 57-79.
- Frost, R. O., Lahart, C. M. ve Rosenblate, R. (1991). The development of perfectionism: A study of daughters and their parents. *Cognitive Therapy and Research*, 15(6), 469-489.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1990). The Dimensional of Perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14(5), 449-468.
- Frost, R. O., Trepanier, K. L., Brown, E. J. ve Heimberg, R. G., (1997). Self-monitoring of mistakes among subjects high and low in perfectionistic concern over mistakes. *Cognitive Therapy and Research*, 21, 209-222.
- Haase, A. M., Prapavessis, H. ve Owens, R. G. (2013). Domain-specificity in perfectionism: Variations across domains of life. *Personality and Individual Differences*, 55(6), 711-715.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2009). *Análise multivariada de dados*. Bookman editora.

- Hewitt, P. L. ve Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(3), 456.
- Kağan, M. (2011). Psychometric properties of the Turkish version of the Frost Multidimensional Perfectionism Scale. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 12(3), 192-197.
- Kırdök, O. (2004). *Olumlu ve Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği Geliştirme Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kline, P. (2000). *The handbook of psychological testing*. Psychology Press.
- Lee, M. A., Schoppe-Sullivan, S. J. ve Kamp Dush, C. M. (2012). Parenting Perfectionism and Parental Adjustment. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 454-457.
- Meydan, C. H. ve Şeşen, H. (2015). *Yapısal eşitlik modellemesi AMOS uygulamaları*. Detay Yayıncılık.
- Mısırlı-Taşdemir, O. (2003). *The examination of relationships among problem solving skills and self-efficacy, locus of control, self-esteem, test-anxiety, and perfectionism in gifted children*. Unpublished master's thesis, Karadeniz Technical University, Trabzon, Turkey.
- Missildine, W. H. (1963). *Your Inner Child of the Past*. New York: Simon & Schuster.
- Mitchelson, J. K. ve Burns, L. R. (1998). Career mothers and perfectionism: Stress at work and at home. *Personality and Individual Differences*, 25(3), 477-485.
- Morris, L. ve Lomax, C. (2014). Assessment, development, and treatment of childhood perfectionism: A systematic review. *Child and Adolescent Mental Health*, 19(4), 225-234.
- Oral, M. (1999). *The relationship between dimensions of perfectionism, stressful live events and depressive symptoms in university students'a test of diathesis-stress model of depression*. Unpublished master's thesis, Middle East Technical University, Ankara, Turkey.
- Polit, D. F. ve Beck, C. T. (2004). *Nursing research: Principles and methods*. Lippincott Williams & Wilkins.
- Sabounchi, F. ve Lundh, L. G. (1999). State perfectionism and its relation to trait perfectionism, type of situation, priming, and being observed. *Scandinavian Journal of Behaviour Therapy*, 28(4), 154-166.
- Sapmaz, F. (2006). *Üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerinin psikolojik belirti düzeyleri açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Slaney, R. B. ve Ashby, J. S. (1996). Perfectionists: Study of a criterion group. *Journal of Counseling and Development*, 74(4), 393-398.
- Snell, W. E., Overbey, G.A. ve Brewer, A.L. (2005). Parenting perfectionism and the parenting role. *Personality and Individual Differences*, 39, 613-624.
- Neumeister, K. L. S. ve Finch, H. (2006). Perfectionism in high-ability students: Relational precursors and influences on achievement motivation. *Gifted Child Quarterly*, 50(3), 238-251.
- Stoeber, J. ve Stoeber, F. S. (2009). Domains of perfectionism: Prevalence and relationships with perfectionism, gender, age, and satisfaction with life. *Personality and Individual Differences*, 46(4), 530-535.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2011). Multivariate Analysis of Variance (MANOVA). *International Encyclopedia of Statistical Science*, 13, 902-904.
- Taluy, N. (2018). İkili İlişkilerde Olumlu Olumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik sınama çalışması. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(35), 645-667.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Trub, L., Powell, J., Biscardi, K. ve Rosenthal, L. (2018). The “good enough” parent: Perfectionism and relationship satisfaction among parents and nonparents. *Journal of Family Issues*, 39(10), 2862-2882.